

ผู้ฝ่ายทางการเมือง : ศึกษากรณีการแบ่งแยกผู้ฝ่ายภายในพระรัชชาธิปัตย์

นาย นิโรจน์ ขวงศประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-687-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016338

FACTION POLITICS : A CASE STUDY OF DEMOCRAT PARTY

Mr. Niroj Khokongprasert

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-687-4

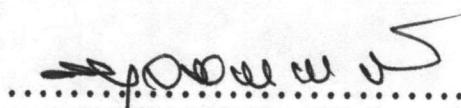
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผู้ฝ่ายทางการเมือง: ศึกษากรณีการแบ่งแยกฝ่ายภายในพรรคประชาธิปัตย์
 โดย นาย นิโกรนี ของประเสริฐ
 ภาควิชา การปกครอง
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

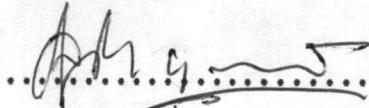

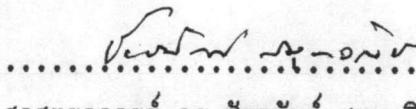
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
 การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

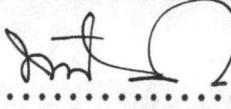
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชราภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช)

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแฝ้า)

นิโรจน์ ช่อคงประเสริฐ : ผู้ฝ่ายทางการเมือง : ศึกษากรณีการแบ่งแยกผู้ฝ่ายภายใน
พรรคราชชาติปัตย์ (FACTION POLITICS : A CASE STUDY OF DEMOCRAT PARTY)
อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร. สุวิท บุญบงการ อ.ที่ปรึกษาร่วม : ศ.ดร. ชัยอนันต์ สมทวนิช,
191 หน้า ISBN 974-577-687-4

งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทของผู้ฝ่ายทางการเมือง ในฐานะที่เป็นหน่วย
ย่อยภายในพรรคการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทและการดำเนินการทางการเมืองของพรรคราช
ในระดับสูงมาโดยตลอด โดยมีกราฟศึกษาที่สำคัญคือ การแบ่งแยกผู้ฝ่ายภายในพรรคราชชาติปัตย์

ผลของการศึกษาพบว่า การเกิดผู้ฝ่ายภายในพรรคราชชาติปัตย์ มีที่มาจากการขาดความคุ้มครอง
และการล้มเหลวเนื่องมาจากพรรคราชชาติปัตย์เอง อันได้แก่อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ที่
ครอบงำโครงสร้างความสัมพันธ์ภายในพรรคมามาโดยตลอด รวมทั้งความชัดแย้งในแนวทางและความคิด
อุดมการทางการเมือง ตลอดจนผลประโยชน์ที่เกิดจากการเร่งรัดผลลัพธ์ให้เต็บโตขึ้นอย่างรวดเร็ว
โดยปราศจากการร่วมกันในเบ้าหมายแนวทางของสมาชิกพรรคราช และล้มเหลวเนื่องมาจากลักษณะของ
ระบบการเมืองในระบอบกึ่งประชาธิปไตย ที่สนับสนุนให้ผู้ฝ่ายและความชัดแย้งได้เกิดขึ้น รวมทั้งเป็น
เหตุที่ตอกย้ำให้ผู้ฝ่าย และความชัดแย้งได้ทวีความรุนแรงขึ้น จนกระทั่งนำไปสู่การแตกแยกของพรรคราช
ในที่สุด ลักษณะดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคอันสำคัญที่เหนี่ยวรั้งการพัฒนา หรือการสร้างสรรค์สถาบัน
พรรคราชการเมืองให้เข้มแข็งขึ้นมาได้

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนักศึกษา นพ. พันธุ์ ใจดี/๖๘
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ดร. ชัยอนันต์ สมทวนิช
หมายเหตุ: อาจารย์ที่ปรึกษาได้ลงนามในเอกสารนี้แล้ว

NIROJ KHOKONGPRASERT : FACTION POLITICS : A CASE STUDY OF DEMOCRAT PARTY. THESIS ADVISOR : PROF. SUCHIT BUNBONGKARN, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR : PROF. CHAI-ANAN SAMUDAVANIJA, Ph.D. 191 PP.
ISBN 974-577-687-4

This research work aims at analysing the role of political factions as sub-units within political parties that help to determine role and political actions of political parties. The unit of analysis is the Democrat Party.

The research finds out that factionalism within the Democrat Party is of two origins. The first, comes from within the party itself deriving from the influence of the patronage over relationships of members within the party as well as conflicts on ideology and course of action, including impact of the party's accelerated growth without due consideration of the mutual goals of the members. The second, stems from the characteristics of semi-democratic system of the country which promotes factionalism and conflict. This, in itself, also helps to highlight factionalism and high degree of conflict resulting in the split of the party. This is an obstacle restraining development of the party as a strong political institution.

ภาควิชา การปักครอง
สาขาวิชา การปักครอง
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนักศึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งต่อความกรุณาที่ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวัฒน์ มีต่อ
ข้าพเจ้า ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ไม่อาจเกิดขึ้นได้ หาก
ปราศจากคำชี้แนะอันมีคุณค่าอย่างท่าน ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ
ที่กรุณารับหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจิตรดนารักษ์ ประธาน
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแฝ้า กรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ ร.ต.ฉลาด วนัชต์ คุณล้มพันธ์ แป้นพันธ์ คุณชาตรุนต์ ฉายแสง และ
ดร.สุรินทร์ พิคสุวรรณ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าอย่างท่านด้วยความเต็มใจ เพื่อให้ข้าพเจ้า
ได้มีโอกาสล้มภายน์ เก็บเกี่ยวข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย ขอขอบคุณ คุณปลินดา โชคติรัตน์
และเจ้าน้าที่พรครประชาชิปต์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือและบริการด้านข้อมูลเป็นอย่างดี นอก
เหนือจากนี้ สิ่งหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกปลาบปลื้มก็คือ ความเอื้ออาทรจากคุณเซาวนะ ไตรมาศ
คุณผุดุงศักดิ์ หาญปริชาลวัสตี และคุณวิวัฒน์ คติธรรมนิทย์ ที่มีต่อข้าพเจ้า และที่จะขาดไปเสีย
ไม่ได้คือ ความเอื้ออาทร และให้กำลังใจอย่างเป็นพิเศษ ของคุณณัฐ เรืองธรรม ผู้ชี้ช่องทางไป
และหวังดีต่อข้าพเจ้าเสมอมา ขอได้รับคำขอบคุณไว้ ณ. ที่นี่

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบคุณ มูลนิธิระบบราชการนุสรณ์ พระบาทสมเด็จ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้ให้การสนับสนุนทุกการศึกษาวิจัย
ในที่นี้ส่วนหนึ่ง

ท้ายที่สุด ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อแทรงค์ และ คุณแม่วันทร์ฟอง ที่ได้ให้
โอกาสและสนับสนุน ส่งเสริม ให้ข้าพเจ้าได้รับการศึกษาที่ดีมาโดยตลอด รวมทั้ง การอบรม
กล่อมเกล้า และค่อยห่วงใย ให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๒
กิตติกรรมประกาศ.....	๓
สารบัญภาพ และตาราง.....	๔
บทที่	
1 บทนำ.....	1
สภาพปัจจุบัน.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
สมมุติฐานของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
การดำเนินการศึกษา.....	5
แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	5
1 แนวความคิดเรื่องผู้ฝ่ายทางการเมือง.....	5
ประเทกของผู้ฝ่ายทางการเมือง.....	15
2 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์.....	18
3 แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง.....	23
สาระสำคัญของความขัดแย้ง.....	25
2 ความเป็นมาของพระชาธิปัตย์ในกระบวนการทางการเมืองไทย.....	29
พระชาธิปัตย์ในกระบวนการขัดแย้ง.....	32
1 ลักษณะทางสังคม-การเมืองไทย ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง.....	32
2 มิติของความขัดแย้ง.....	37
3 ลักษณะทางการเมืองในช่วงเริ่มต้นของระบอบกึ่งพระชาธิปไตย.....	62
4 มิติของความขัดแย้ง.....	70
5 สรุป.....	110

3 โครงสร้างและองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์.....	113
1 โครงสร้างและองค์กรของพรรคภายในได้ข้อบังคับพรรค พ.ศ.2526.....	113
2 โครงสร้างและองค์กรของพรรคภายในได้ข้อบังคับพรรค พ.ศ.2530.....	130
 4 กระบวนการเกิดฝักฝายและการเข้าสู่อำนาจ.....	139
บทนำ.....	139
1 สถานะและบทบาทของระบบการเมืองในระบอบกึ่งประชาธิปไตย.....	140
2 ล่าเหตุภัยนอก : ผลจากราบบุยกการเมือง.....	148
3 ล่าเหตุภัยใน : ผลกระทบจากโครงสร้างของระบอบอุปถัมภ์.....	157
สรุป.....	173
 5 สรุปผลการศึกษาและแนวทางพัฒนาพรรคการเมือง.....	175
1 สรุปผลการศึกษา.....	175
2 ผลกระทบของฝักฝายต่อระบบการเมือง.....	180
3 แนวทางการพัฒนาพรรคการเมือง.....	183
 เอกสารอ้างอิง.....	185
ประวัติผู้เขียน.....	191

สารบัญภาพ และตาราง

หน้า

ภาพที่ 1 พรรคการเมืองที่เกิดจากการแยกตัวออกจากพรรคประชาธิปัตย์ 181

ตารางที่ 1	จำนวนสมาชิกวุฒิสภาแยกตามลักษณะและผลเรื่อง	66
ตารางที่ 2	เปรียบเทียบจำนวน ส.ส.ของพรรคประชาธิปัตย์แยกตามภาคต่าง ๆ	73
ตารางที่ 3	รายชื่อสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับการเสนอให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี	...	85
ตารางที่ 4	เปรียบเทียบจำนวนรัฐมนตรีของพรรคประชาธิปัตย์แยกตามภูมิภาคต่าง ๆ	...	120
ตารางที่ 5	การเกิดผักฝ่ายขึ้นในพรรคประชาธิปัตย์ในแต่ละช่วงเวลา และสาเหตุ	177
ตารางที่ 6	จำนวน ส.ส.ของพรรคประชาธิปัตย์ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2529 ที่ได้รับการเลือกตั้ง 3 สมัยขึ้นไป	179